

Învierea lui Isus Hristos – Luca 24,1-43

Moartea pe cruce, „cea mai mare tragedie a istoriei universale”, nu era sfârșitul vieții pe pământ a lui Isus, ci învierea Sa minunată și înălțarea Sa la cer constituie încununarea finală a vieții și lucrării Sale pe pământ. În timp ce Domnul atârna pe cruce, mulți oameni au fost spectatorii batjocurilor și suferințelor Sale. Mulți au auzit oftaturile Lui, unii au văzut cum El Și-a plecat capul și Și-a dat duhul. Învierea Domnului însă a fost văzută numai de îngerii. Deoarece nici un om nu a văzut cum Domnul S-a trezit și a ieșit din mormânt, nici un evanghelist nu relatează actul propriu-zis al învierii Sale. Însă realitatea învierii Domnului și aparițiile Celui înviat sunt incontestabil atestate în toate cele patru evanghelii, în Faptele Apostolilor și de către apostolul Pavel.

Toate cele patru evanghelii se aseamănă în aceea, că în dimineața paștelui femeile din Galileea s-au dus dis-de-dimineată la mormânt, au găsit mormântul deschis și prin gura îngerului au primit mesajul învierii Domnului și că Cel înviat S-a arătat acestor femei și Mariei Magdalena. Diferențele între aceste relatări despre acest eveniment constau numai în momente secundare. Importantă este situația, că evanghelistul Matei relatează numai despre o apariție a Celui înviat (compară cu Matei 28,1-10); Marcu relatează despre trei apariții (Marcu 16,9-12); Luca nu vorbește despre nici o arătare în Galileea, ci despre arătarea în Ierusalim; Ioan amintește două apariții, una în cercul ucenicilor adunați laolaltă în Ierusalim și una în Galileea (Ioan 21).

Din aceasta se poate deduce că evangheliști nu au vrut să relateze despre toate aparițiile, ci au amintit numai acele apariții care erau suficiente pentru consolidarea credinței în învierea lui Hristos. Fiecare evanghelist a ales una din aparițiile Celui înviat, corespunzător planului și caracterului evangheliei sale.

Dacă Matei se limitează la aparițiile Celui înviat în Galileea, aceasta corespunde planului evangheliei sale, să descrie mai ales lucrarea mesianică a lui Isus pe teritoriul Galileii. Luca și Ioan amintesc aparițiile Domnului în Ierusalim, deoarece Ierusalimul era locul de unde trebuia să plece în toată lumea mărturia despre învierea Domnului.

Prezentarea istoriei învierii și înălțării la cer în evanghelia după Luca se limitează în general la lucrurile principale. La descrierea înmormântării nu se spune nimic despre piatra care a închis mormântul; femeile, care au venit la mormânt, au găsit piatra prăvălită (Luca 24,2). Luca relatează cele două apariții, care erau deosebit de potrivite pentru justificarea convingerii despre învierea lui Hristos. Corespunde în totul planului evangheliei sale, de a face cunoscut creștinilor dintre păgâni certitudinea istorică despre lucrurile mântuirii. Una din aparițiile lui Isus după învierea Sa arată că la început chiar și ucenicii se îndoiau cu privire la realitatea învierii, dar prin fapte de netăgăduit au devenit convinși de ea. Apariția lui Isus pe drumul spre Emaus și apoi în cercul ucenicilor la Ierusalim a dat dovada despre învierea Sa în trup¹.

Relatarea învierii în evanghelia după Luca se împarte în patru părți: 1. Femeile galileene la mormântul deschis al Celui înviat (Luca 24,1-12); 2. Întâlnirea Celui înviat cu ucenicii aflați pe drumul spre Emaus (Luca 24,13-35); 3. Apariția Celui înviat în cercul ucenicilor la Ierusalim (Luca 24,36-42); 4. Înălțarea la cer a lui Isus Hristos (Luca 24,44-53).

¹ Relatarea învierii specifică lui Luca accentuează și un alt punct de vedere. Se scoate în evidență, că suferința lui Hristos și învierea Sa în a treia zi au fost prorocite în Scriptură. Chiar și îngerul amintește femeilor galileene despre vestirea lui Isus, că Fiul Omului va fi predat în mâinile păcătoșilor, va fi răstignit și a treia zi va trebui să învieze (Luca 24,7). Isus mustră pe ucenicii aflați în drum spre Emaus pentru lipsa lor de pricepere și împietrirea inimii lor în a crede ce au spus prorocii, că Hristos va trebui să sufere și să intre în slava sa. Domnul le-a deschis mintea să înțeleagă Vechiul Testament, care mărturisește despre El (Luca 24,25 și versetele următoare). Celor unsprezece și celorlalți El le-a dovedit din Vechiul Testament necesitatea suferințelor Sale și a învierii Sale (Luca 24,44), pentru ca ei ca martori ai acestor realități să fie pregătiți ca vestitori ai Evangheliei. Este de remarcă, că această referire la Vechiul Testament nu este cuprinsă în niciuna din celelalte relatări despre înviere.

1. Mersul femeilor galileene și a lui Petru la mormânt – Luca 24,1-12

Această secțiune relatează despre sosirea femeilor la mormânt. (Luca 24,1-3), apoi despre apariția îngerului și mesajul lui (Luca 24,4-7), și în cele din urmă plecarea femeilor și sosirea lui Petru (Luca 24,8-12).

a) Mersul femeilor galileene la mormânt – Luca 24,1-3.

1. Dar, în ziua întâi a săptămânii, dis-de-dimineată, ele au venit la mormânt, aducând miresmele pe care le pregătiseră.

2. Și au găsit piatra răsturnată de la mormânt și,

3. intrând, n-au găsit trupul Domnului Isus.

În continuarea relatării, că femeile galileene au privit cu atenție unde și cum a fost pus trupul neînsuflit al Domnului, și apoi acasă au pregătit miresmele și în timpul sabatului s-au odihnit, așa cum prevedea Legea, (Luca 23,55.56), acum Luca relatează istoria despre învierea Domnului. De aceea nu pot fi alte femei, decât acelea care L-au însoțit pe Domnul din Galileea. Luca numește cu numele pe trei femei din acestea (Luca 24,10). Toți evangheliștii o numesc pe Maria Magdalena; Matei și Marcu vorbesc în afară de aceasta despre „cealaltă Maria”, mama lui Iacov; Marcu amintește ca a treia femeie numai pe Salome, în timp ce Luca numește ca a treia femeie pe Ioana. Probabil că toate femeile au mers împreună dis-de-dimineată.

Luca relatează, că atunci când femeile au ajuns la mormânt, au văzut că piatra era prăvălită. Potrivit relatării lui Marcu, pe drum spre mormânt femeile se preocupau cu tot felul de gânduri și griji cu privire la răsturnarea pietrei. Matei relatează despre un cutremur al mormântului, pe care a coborât un înger, care a rostogolit piatra. Luca nu relatează nimic despre aceasta. Foarte expresiv însă Luca descrie spaima și bucuria femeilor.

b) Apariția îngerului și mesajul lui – Luca 24,4-7.

4. Și a fost că, pe când erau ele nedumerite despre aceasta, iată, doi bărbați au stat deodată lângă ele în veșminte strălucitoare.

5. Și ele fiind înfricoșate și plecându-și fețele la pământ, e le-au zis: „Pentru ce-L căutați pe Cel viu între cei morți?”

6. Nu este aici, ci a înviat. Amintiți-vă cum v-a vorbit,

7. pe când era încă în Galileea, spunând: „Fiul Omului trebuie să fie dat în mâinile oamenilor păcătoși și să fie răstignit și a treia zi să învieze”.

În timp ce femeile se întrebau nedumerite, cine va rostogoli piatra de la mormânt, înaintea lor au stat doi bărbați îmbrăcați în haine strălucitoare. Femeile s-au înspăimântat că piatra era dată la o parte. Luca explică cum cei doi pelerini spre Emaus au denumit „îngeri” pe cei doi bărbați (Luca 24,23). Prin urmare textul nostru vorbește despre doi îngeri. Marcu și Matei vorbesc numai despre un înger cu chip de om. Relatarea evangheliștilor nostru este în acest punct în concordanță cu Ioan 20,16. Să explici aceste diferențe ca fiind contradicții nu se poate justifica. Primii doi sinoptici amintesc numai pe singurul înger, care a vorbit femeilor. Verbul „ephistemi = a se înfățișa) se folosește pentru apariții de îngeri (Luca 2,9; Faptele Apostolilor 12,7), și arată neașteptatul, inopinatul. Să consideri hainele albe ale îngerilor ca haine de sărbătoare nu este corect aici, ci ele sunt mai degrabă prezentarea lăuntrică a stării de curăție și lipsă de pată. Marcu redă locul exact unde a stat îngerul la mormânt; Matei, care mai înainte a descris îngerul ca stând pe piatră, tace cu privire la locul unde s-a aflat el după aceea în mormânt: Luca nu relatează nimic despre ambele.

Văzând cele două înfățișări de îngeri, femeile au fost cuprinse de o frică mare. Marcu relatează foarte concis: „Și s-au înspăimântat”, ca prin aceasta să exprime gradul cel mai înalt de uimire și spaimă. Luca dimpotrivă, zugrăvește în continuare cum s-a manifestat frica femeilor: și-au plecat fețele la pământ. Femeile și-au plecat de frică fețele la pământ; hainele albe strălucitoare ale îngerilor le-au orbit ochii, felul neobișnuit și înfățișarea le-a zăpăcit sufletele.

Spaima femeilor era de altă natură decât cea paznicilor romani ai mormântului. Îngeri nu au avut nici un cuvânt de liniștire, de întărire și de mângâiere pentru acei paznici. Femeile dimpotrivă, au fost

întâmpinate de îngeri cu cuvinte prietenoase, ca să le ia frica și pentru ca ele să se poată bucura de Domnul, care era înviat dintre morți. Vorbirea îngerilor este redată de toți sinopticii. Matei și Marcu oferă suplimentar cuvântul scurt, prin care s-a făcut curaj femeilor.

Potrivit relatării evanghelistului Matei, îngerul justifică de ce el vorbește așa de prietenos femeilor. El știa că ele caută în mormânt pe Isus Cel răstignit. Ele Îl căutau cu o credință slabă, dar cu o dragoste mare, cu speranțe spulberate, dar cu loialitate perseverentă. Prietenii lui Isus nu au nici un motiv să se teamă de îngeri. Potrivit relatării lui Luca, îngerii întreabă pe femei: **„Pentru ce-L căutați pe Cel viu între cei morți?”** Întrebarea îngerilor nu spune nimic, că Isus este iarăși viu, ci că El în sensul cel mai înalt este **Cel viu**. El este de aceea Cel viu, deoarece El Însuși este viața (Ioan 6,35). În toată creația tot ce are viață își primește viața de la El, în El Însuși trăiește tot ce are viață, deoarece El Însuși este adevărata viață, de aceea El dă celor vii viața naturală, celor credincioși viața spirituală și veșnică, de aceea El nu putea fi ținut în moarte (Faptele Apostolilor 2,24).

Femeile erau acum pregătite să primească marele cuvânt de Paști, pe care toți cei trei sinoptici îl relatează aproape simultan. Prin aceea că îngerul spune, că Isus a înviat, marea minune de Paști se explică prin acțiunea lui Dumnezeu. Învierea lui Isus Hristos este explicată și în alte locuri ale Noului Testament prin acțiunea lui Dumnezeu (compară cu Faptele Apostolilor 2,24; 3,15; 4,10; 10,40; Romani 4,24; 1 Corinteni 6,14; 15,15; 2 Corinteni 4,14). Prin aceasta nu se pune la îndoială faptul că Isus a înviat dintre morți în propria Lui putere divină. El spune referindu-Se la templul trupului Său: „În trei zile îl voi ridica” (Ioan 2,19), făcând în felul acesta aluzie la învierea Sa (Ioan 2,22). Isus a mai spus: „Am putere s-o dau și am putere s-o iau iarăși” (Ioan 10,8). În felul acesta Învierea este accentuată atât ca lucrare a lui Dumnezeu Tatăl cât și ca lucrare a Mântuitorului Însuși.

Învierea lui Isus este prezentată femeilor nu ca un act al Celui răstignit ci ca o faptă a lui Dumnezeu. Această prezentare corespunde poziției și persoanelor îngerilor ca duhuri slujitoare ale lui Dumnezeu și mesageri ai lui Dumnezeu, ca să facă cunoscut lucrarea lui Dumnezeu, ceea ce se potriveau cel mai mult cu nivelul de credință al femeilor. Ceea ce ucenicele lui Isus nu-L credeau capabil pe Stăpânul lor răstignit și mort, ele au încredere încă în atotputernicia lui Dumnezeu. Credința în Isus a eșuat, credința în Dumnezeul atotputernic trăia încă în inimile lor zdrobite. Ceea ce Dumnezeu a făcut multora prin cuvântul Fiului Său, aceasta a făcut El acum singurului Său Fiu, înviindu-L. În primul moment femeile nu au înțeles adevăratul sens al mesajului de Paști. Cel înviat a trebuit mai întâi să le facă să înțeleagă acest cuvânt al îngerului.

Cei doi bărbați sau îngeri, potrivit relatării lui Luca și Matei, încearcă să conducă femeile galileene la credința în învierea lui Isus nu numai prin referirea la mormântul gol, ci ei le prezintă o cale mult mai demnă de crezut. Femeile să-și aducă aminte de ceea ce Domnul Însuși le-a spus cu mult înainte. Cei doi îngeri accentuează că Isus deja cu mult timp înainte și nu abia în ultimele zile le-a vorbit în Galileea despre suferințele Sale și despre moartea și învierea Sa. Uneori Domnul le-a îndreptat atenția în privința aceasta (compară cu Matei 12,40; 16,21; 17,22 și versetele următoare). Ceea ce Isus le-a spus cu mult timp înainte și așa de multe ori ar trebui să le fie ușor să-și amintească. Prima parte a prorociei, și anume ce referitoare la cruce și moarte, spre cea mai profundă durere a lor s-a împlinit. Puteau ele să se încreadă, că și referirea Sa la înviere se va împlini? Ceea ce Isus a prorocit despre învierea Sa s-a împlinit acum. Pe deasupra tuturor așteptărilor omenești Dumnezeu L-a înviat.

c) Plecarea femeilor de la mormânt și sosirea lui Petru – Luca 24,8-12

8. Și ele și-au adus aminte de cuvintele Lui.

9. Și, întorcându-se de la mormânt, au dat de știre toate acestea celor unsprezece și tuturor celorlalți.

10. Și erau: Maria din Magdala și Ioana și Maria, mama lui Iacov, și celelalte împreună cu ele, care ziceau acestea către apostoli.

11. Și cuvintele lor păreau un basm înaintea lor și nu le credeau.

12. Dar Petru, ridicându-se, a alergat la mormânt și, plecându-se, a văzut numai fâșiile de pânză pe jos și a plecat acasă, minunându-se de cele petrecute.

Îngerii au readus în amintirea femeilor cele vestite de Isus. Este ușor de înțeles, că ele și-au amintit de vorbirea Domnului².

Dacă Cel înviat nu s-ar fi arătat femeilor și dacă ele nu ar fi fost solicitate categoric la o bucurie sfântă, bucuria Paștelui ar fi fost repede trecută; căci ea nu a găsit nici un ecou la apostoli. Apostolii nu au crezut nicicum mesajul lor despre învierea lui Isus. Vestirea femeilor a apărut apostolilor ca o pălăvrăgeală nebună sau o glumă. Expresia „leros”, care se întâlnește numai aici în Noul Testament, potrivit lui Hesychius înseamnă „absurditate”, „pălăvrăgeală” sau „minciună”. Luca descrie foarte sumar impresia lăsată de primele comunicări. Se creează impresia, ca și cum toți cei unsprezece apostoli ar fi considerat femeile ca fiind nebune. Însă cecenicele Domnului nu s-au lăsat influențate sau intimidat de necredința și batjocura apostolilor, ca să ducă și altora vestea bună a Paștelui. Ele au răspândit perseverent evanghelia învierii lui Hristos.

Ce ciudat și straniu! Femeile, care potrivit rânduielii apostolice trebuie să tacă în Biserică (1 Corinteni 14,35), au fost delegate cu mesajul Paștelui: „**Domnul a înviat!**” – Este aceasta în ordine? De ce a avut loc aceasta? Aceste întrebări se pun rareori. Gândim că prima vestire a învierii Domnului a fost încredințată femeilor galileene, deoarece ele au fost primele care s-au aflat la locul unde a avut loc minunea din dimineața Paștelui. În timp ce ucenicii erau împrăștiați și fugiseră, ele au mers nu numai împreună la mormânt, ci ele au rămas și strâns unite împreună. De aceea femeile au fost cel mai bine potrivite pentru a aduna din nou pe ucenicii împrăștiați. Apostolii, pe care Mântuitorul i-a ales ca martori ai Săi până la marginile pământului, s-au „lovit” și s-au „poticnit” de crucea Sa, și prin aceasta din vină proprie și-au pierdut dreptul de a fi primii martori. De aceea femeile, ca primele martore ale învierii, au trebuit să amintească apostolilor aceste lucruri.

Potrivit relatării celei de-a patra evanghelie, Petru și Ioan, după ce au primit știrea de la Maria Magdalena, au pornit imediat la mormânt. Luca spune numai despre plecarea lui Petru la mormânt. Mai târziu însă el spune că Petru nu s-a dus singur la mormânt (Luca 24,24). În felul acesta se completează micile diferențe neînsemnate ale celor două relatări, și nu sunt contradicții.

2. Întâlnirea Celui înviat cu ucenicii plecați spre Emaus – Luca 24,13-35

Dintre toate aparițiile lui Hristos Cel înviat niciuna nu este descrisă mai detaliat de evangheliști, dar nici una nu este mai încântătoare și mai plăcută ca aceasta aici, care se referă la ucenicii plecați spre Emaus. În această descriere bogată și amănunțită se readuce în amintire cum Hristos nu numai S-a unit cu pelerinii, ci și cum El a discutat prietenește cu ei timp de aproximativ 2-3 ore despre prorociile Vechiului Testament, care vestesc mai dinainte suferințele Sale, moartea Sa și învierea Sa și cum în cele din urmă El a fost recunoscut de ei în acea casă de poposire din Emaus și cum ei au relatat cu mare bucurie toate aceste lucruri celorlalți apostoli.

Așa cum Ioan povestește foarte amănunțit cele două apariții ale lui Hristos înaintea ucenicilor Săi în Ierusalim, tot așa Luca prezintă o imagine plină de viață, caldă, clară și emoționantă despre apariția Domnului înaintea ucenicilor care mergeau spre Emaus. Relatarea evanghelistului nostru oferă o pereche frumoasă celor două apariții relatate de Ioan. Celelalte apariții ale Celui înviat trec modeste pe planul secund în comparație cu acestea trei. Luca atribuie acestei apariții a Domnului înviat o însemnătate deosebită. Notița scurtă din Marcu 16,12 și versetele următoare este o indicație spre această relatare a lui Luca.

Relatarea lui Luca despre apariția Celui înviat înaintea ucenicilor plecați spre Emaus amintește: a) întâlnirea lui Isus cu ucenicii în drum spre Emaus (Luca 24,13-16); b) conversația pelerinilor cu Cel înviat (Luca 24,17-24); c) interpretarea de către Isus a scrierilor Vechiului Testament (Luca 24,25-27); d) intrarea Celui înviat în casa de poposire din Emaus (Luca 24,28-31); e) mesajul adus apostolilor Domnului de către ucenicii plecați spre Emaus (Luca 24,32-35).

² Potrivit relatării lui Matei și a lui Marcu, femeile au fost autorizate să facă cunoscut ucenicilor lui Isus vestea învierii Sale. Potrivit relatării lui Matei, Cel înviat să arătat pe drum femeilor plecate acasă. După aceea Matei nu mai relatează nimic despre felul cum Cel înviat nu a mai fost văzut de ele și cum femeile au transmis mesajul lor. În acest punct relatează Luca în versetul 9. El numește pe Maria Magdalena, pe Ioana, pe Maria mama lui Iacov, și le diferențiază de femeile celelalte, care au transmis apostolilor mesajul îngerului. Ele spun celor unsprezece apostoli și celorlalți, ce au auzit.

a) *Întâlnirea lui Isus cu ucenicii în drum spre Emaus (Luca 24,13-16)*

13. Și, iată, doi dintre ei mergeau în aceeași zi spre un sat, al cărui nume era Emaus, la șaizeci de stadii de Ierusalim (aproximativ 3 ore de mers pe jos),

14. și vorbeau între ei despre toate acestea care se petrecuseră.

15. Și a fost că, pe când vorbeau ei și discutau, Isus Însuși, apropiindu-Se, mergea împreună cu ei.

16. Dar ochii lor erau ținuți ca să nu-L cunoască.

Luca începe să relateze amănunțit: „**Și, iată, doi dintre ei mergeau în aceeași zi spre un sat, al cărui nume era Emaus, la șaizeci de stadii de Ierusalim.**” Toți comentatorii s-au preocupat detaliat cu întrebarea, cine ar putea fi fost acești doi pelerini. Greșit este să se gândească la ucenicii Simon Petru, la Natanael sau la Iacov, căci la sosirea celor doi pelerini aceștia au găsit pe cei unsprezece ucenici adunați laolaltă.

Redarea exactă a timpului, făcută de Luca: „... **în aceeași zi**”, plasează această întâmplare în prima zi de Paști, când a avut loc învierea. Aceasta rezultă fără îndoială din Luca 24,21. Nu este redat momentul exact din zi, dar se poate presupune că evenimentul a avut loc în după masa zilei de Paști. Pentru aceasta vorbește faptul că cei doi pelerini știau că femeii și bărbații au fost la mormânt și l-au găsit gol. În afară de aceasta cei doi ucenici au ajuns seara în sat, pe când soarele apunea (Luca 24,29).

Luca relatează exact, că cei doi pelerini mergeau spre satul Emaus, că acesta era la o depărtare de șaizeci de stadii de Ierusalim. Ei mergeau pe drumul lor foarte întristați, dar nu cu inimile și gura închisă. Discuția celor doi ucenici dovedește că credința nu era complet stinsă în inimile lor. Acești doi ucenici sunt prezentați frecvent ca bărbați foarte deznădăjduți. Dar aceasta nu se poate afirma. Este clar că cei doi căutau mângâiere și lumină. Credeau că prin discuțiile avute unul cu altul vor putea să se mângâie reciproc. Mesajul de Paști al femeilor nu a putut să-i bucure. Piatra a fost într-adevăr rostogolită de la mormânt, dar Unul, singurul care ar fi putut să-i mângâie, după părerea lor nu mai era printre cei vii: căci nu L-au văzut.

În timp ce cei doi pelerini discutau vioi despre moartea Domnului, Isus a mers după ei în adevăratul sens al cuvântului. Deoarece ucenicii se interesau pe drum foarte mult de Mântuitorul lor, discuția lor a avut avantajul, că Domnul potrivit făgăduinței Lui (compară cu Matei 18,20) a fost curând realmente în mijlocul lor. Domnul s-a arătat cu adevărat și personal acestor ucenici în marea zi a biruinței Sale, ca să le aducă lumină și mângâiere. De ce a lăsat El pe ceilalți ucenici din Ierusalim să aștepte până seara? Unii comentatori gândesc, că ucenicii aflați pe drum spre Emaus erau oile cele mai îndepărtate de turmă. Un alt comentator crede, că Isus li s-a arătat ca să pregătească pe apostoli pentru învierea Sa. Dar din relatarea lui Luca se deduce, că Isus S-a arătat celor doi ucenici din pricina lor însăși. Dacă Cleopa și celălalt ucenic care îl însoțea nu erau persoane remarcabile din cercul extins al ucenicilor Domnului, totuși Păstorul bun și credincios avea o inimă tocmai pentru cei mici ai turmei Sale.

Cei doi pelerini au recunoscut pe Domnul tot așa de puțin cum L-a recunoscut Maria, care considera pe Cel înviat ca fiind grădinarul. Cei doi ucenici L-au considerat pe Isus ca fiind un pelerin, așa cum ei înșiși erau. Marcu și Luca relatează că cei doi ucenici din anumite motive nu L-au cunoscut pe Cel înviat. Marcu spune, că Isus li S-a arătat într-un alt chip; Luca amintește că ochii lor erau ținuți ca să nu-L cunoască. Ar fi de clarificat întrebarea: A apărut Cel înviat într-un trup nou? Sau: A avut realmente loc o transformare a Domnului, așa că înfățișarea Lui era alta?

Ucenicii în drum spre Emaus nu L-au recunoscut pe Domnul (Luca 24,16), până în momentul când El a frânt pâinea (Luca 24,31). Maria Magdalena L-a recunoscut pe Domnul abia atunci când El a numit-o cu numele ei ((Ioan 20,14 și versetele următoare). Și ucenicii mult timp nu L-au recunoscut pe Domnul, atunci când El a stat pe țârm (Ioan 21,4.7.12). Deci venirea și plecarea Lui avea ceva de natură spirituală și neașteptat. Când în cele din urmă ucenicii din Emaus L-au recunoscut pe Domnul, El dispăruse deja dinaintea ochilor lor (Luca 24,31). Domnul a apărut deodată și în adunarea ucenicilor din Ierusalim (Luca 24,36), așa că ei credeau că văd un duh (Luca 24,37). La cele două vizite, pe care le relatează Ioan, Cel înviat a apărut cu aceeași neașteptare și pe lângă aceasta pe când ei erau cu ușile încuiate (Ioan 20,19.26).

Deci existența corporală a Domnului era un alt fel de existență corporală. Era o existență corporală transformată.

Dacă ucenicii din Emaus nu L-au recunoscut pe Cel înviat, aceasta nu se poate explica pe baza necredinței lor. Aici se poate spune cu certitudine, că Dumnezeu a lucrat această necunoaștere.

Puterea învierii lui Hristos nu se percepe prin vederea și intuiția corporală, ci prin Cuvânt și prin credință.

b) conversația pelerinilor cu Cel înviat (Luca 24,17-24)

17. Și El le-a zis: „ce sunt cuvintele acestea pe care le schimbați între voi pe când mergeți și sunteți triști?”

18. Și unul din ei, cu numele Cleopa, răspunzând, I-a zis: „Tu singur ești străin în Ierusalim și nu cunoști cele petrecute în el în zilele acestea?”

19. Și El le-a spus: „Ce lucruri?” Și ei I-au zis: „Cele despre Isus Nazarineanul, care era profet puternic în faptă și în cuvânt înaintea lui Dumnezeu și a întregului popor,

20. și cum preoții de seamă și mai-marii noștri L-au dat ca să fie condamnat la moarte și L-au răstignit.

21. Dar noi speram că El este Acela care va răscumpăra pe Israel; dar cu toate acestea, iată că astăzi este a treia zi de când s-au petrecut acestea.

22. Ba încă niște femei de-ale noastre ne-au uimit: ducându-se dis-de-diminează la mormânt și,

23. negăsindu-I trupul, au venit zicând că au văzut și o viziune de îngeri, care spuneau că El este viu.

24. Și unii dintre cei care erau împreună cu noi au mers la mormânt și au găsit așa cum au spus și femeile, dar pe El n u L-au văzut.”

Necunoscutul întreabă pe cei doi pelerini care este cauza discuției lor. Isus ca purtător de grijă a sufletelor acționează precaut și înțelept. El cunoștea necazul lor, dar El le-a oferit ocazia să se ușureze prin descărcarea liberă a inimii lor. Isus S-a prezentat ca un necunoscător, cu toate că El cunoștea totul. Ucenicii din Emaus au putut să-I spună liber și sincer, chiar dacă această mărturisire a necesitat mult timp³.

Fața întunecată a celor doi pelerini era un semn al tristeții lor profunde și al durerii lor uriașe. Întrebarea compătimitoare a Necunoscutului a sensibilizat inimile lor în așa fel, că ei simțeau foarte intensiv pierderea lor. Povara necazului apăsa așa de greu pe inima lor, că stăteau liniștiți, pur și simplu nu mai puteau merge mai departe, trebuiau să respire și să ofteze adânc.

Isus a întrebat, ca și cum El n-ar fi știut absolut nimic. Prin aceasta s-a revărsat plinătatea compasiunii inimii Lui într-un fluviu mare. Ei și-au plâns durerea lor adâncă înaintea Însoțitorului lor de călătorie prietenos. Era nevoie de curaj, ca adept al lui Isus, pe care poporul L-a răstignit și L-a lepădat, să mărturisești sincer și deschis. Ei nu s-au rușinat să fie prietenii Acestui răstignit. Dragostea lor pentru marele Proroc, pe care Dumnezeu L-a dat poporului Său, era așa de mare, că ei nu puteau renunța să mărturisească și să povestească acestui Străin despre El.

Înainte ca cei doi ucenici să vorbească despre soarta dureroasă de care a avut parte marele lor Prieten în ultimele zile în Ierusalim, ei Îl denumesc pe Cel răstignit **Profet**. Isus din Nazaret a apărut ca profet și a ieșit tot mai mult în relief ca profet; El a revelat o glorie tot mai mare, așa că funcția lui de profet a găsit recunoaștere tot mai mare. Aici se pune accentul pe creșterea însemnătății funcției Sale de preot. El a fost un profet puternic în faptă și cuvânt. Isus a lucrat puternic prin cuvântul Său, așa că ascultătorii Lui erau uimiți (Luca 7,28 și versetele următoare). Faptele și lucrările Sale corespundeau cuvintelor Sale. Evident cei doi pelerini se refereau la faptele de putere ale Mântuitorului, la semnele și minunile Sale. Chiar dacă profeții vechiului legământ au făcut minuni, faptele de putere ale Domnului au întrecut toate lucrările profeților.

După o scurtă caracterizare a persoanei lui Isus, ucenicii trec la grozăviile de care a avut parte acest Profet mare în aceste zile în Ierusalim. Vârfurile ierarhiei și mai marii întregului popor au condamnat la răstignire pe acest Profet. Ei L-au răstignit, ca să-L încarce cu cea mai mare batjocură. Cei doi pelerini știau că marii preoți și mai marii poporului nu L-au răstignit cu oamenii lor, ci Pilat a ordonat aceasta. Dar ei au fost informați exact despre toate procedurile, așa că mari preoți și mai-marii pot fi considerați inițiatorii propriu-ziși ai răstignirii sale. Triști acuză că, căpeteniile poporului au ucis în

³ Conform manuscriselor Coine, Domnul a mai întrebat: „Și de ce sunt privirile voastre așa de întunecate?” Nu este o întrebare de reproș, așa cum interpretează unii comentatori, ci de participare cordială. Codul Sinaiticus, codul Alexandrinus și codul Vaticanus, care sunt susținute de traduceri sahidice, coptice și etiopiene, exprimă așa: „Și ei stăteau privind cu fețele întunecate” sau: „Au rămas cu privirea întunecată”.

chip îngrozitor pe acest Profet experimentat al lui Dumnezeu, că din vina marilor preoți acest Profet a trebuit să aibă un astfel de sfârșit.

Pe omul din Nazaret, puternic în faptă și în cuvânt, pe care ei la început L-au privit ca profet, ei Îl privesc ca Profetul făgăduit de Moise (Deuteronom 18,18), căruia Îi va reuși răscumpărarea lui Israel. Prin profetul, care va răscumpăra pe Israel, se înțelegea un bărbat care va reinstaura tronul împărătesc al lui David, care va nimici pe dușmanii poporului lui Dumnezeu, care Își va supune întreg pământul. Cu inimi umplute de durere și sângerânde ei stăteau la mormântul gol al Domnului, care le-a înghițit speranțele lor strălucitoare.

Cuvintele următoare din limba greacă: „*alla ge kai*” sunt foarte greu de tradus. Ele pot fi traduse: „**Dar totuși și ...**”. Din aceste cuvinte se poate percepe, că mai era ceva acolo, care într-un fel oarecare putea să reînvie speranțele scufundate. La toate de câte au avut parte și la tot ce au suferit, mai era totuși ceva care lua din oroarea și groaza suferinței și morții Mântuitorului. La toate suferințele inimii lor mai rămăsese o foarte mică umbră de speranță. Ceea ce era se include în cuvintele lor: ei numesc „**a treia zi**”. Ei au avut încă o mică speranță în această a treia zi. Ei așteptau de la această zi rezolvarea enigmei morții de la cruce a lui Mesia și un progres mare al întregii stări de lucruri. Isus a vorbit foarte clar despre această a treia zi de după moartea Sa. Ei nu au înțeles conținutul făgăduinței date lor prin aceasta.

Amândoi pelerinii povestesc Străinului, că prin unele femei din cercul ucenicilor lui Isus au fost puși în spaimă, groază, uimire sau mirare. Ceea ce ei au auzit de la ele înainte de amiază le-a spulberat fără milă ultima lor umbră de speranță. După această veste și-au pierdut orice speranță și au părăsit Ierusalimul, deoarece acum totul se terminase. Femeile s-au dus în ziua a treia dis-de-dimineată la mormânt. Trupul Celui răstignit, pe care ele Îl căutau, nu se mai găsea acolo. Pe lângă aceasta au venit și au spus că au văzut o viziune de îngeri, care spuneau că „**El trăiește**”. Cei doi ucenici nu dau nici o sentință cu privire la această apariție, și o lasă așa cum este. Afirmatia îngerilor relatată de femei, că El trăiește, nu a fost demnă de încredere pentru cei doi ucenici.

Dar la vestea femeilor, doi apostoli s-au dus la mormânt, ca acolo să constate starea de lucruri. Pelerinii nu spun cine erau acești doi apostoli. Dar nu este greșit aici să ne gândim la Petru și la Ioan. Cei doi bărbați au găsit așa cum le-au relatat femeile: ei nu au avut nici o viziune, dar au găsit mormântul gol. Acei îngeri ar fi spus, că El trăiește -, ei s-au dus să caute pe Cel viu, dar nu L-au găsit. Cei doi ucenici trag concluzia, este inimaginabil că Isus ar fi înviat dintre morți; dacă ar fi așa, atunci El S-ar fi arătat acestor bărbați. Această concluzie are o anumită justificare. Amândoi pelerinii se aflau în cea mai apăsătoare stare sufletească. Ei au mai așteptat ceva în ziua a treia. Cu toate că ei au primit o știre foarte minunată, pe care îngerul a adus-o, mormântul era totuși gol și Cel înviat nu S-a lăsat văzut. Deoarece ei nu au înțeles gândurile lui Dumnezeu, nu puteau crede învierea minunată a Mântuitorului. Părerii greșite, preconcepte, au împiedicat lumina adevărului, întunericul le-a întunecat claritatea Domnului.

c) Interpretarea de către Isus a scrierilor Vechiului Testament (Luca 24,25-27)

25. Și El le-a zis: „O, nepricepuților și înceți cu inima ca să credeți toate câte au spus profeții!

26. Nu trebuia să pătimească Hristosul acestea, și să intre în gloria Sa?”

27. Și, începând de la Moise și de la toți profeții, le-a explicat în toate Scripturile cele despre El.

La început Cel înviat nu a rostit nici un cuvânt de mângâiere pentru cei doborâți de întristare, ci mai întâi o admonestare aspră. Vorbirea energică a Domnului trebuia să le ajute să se reculeagă. Isus denuște pe cei doi pelerini mai întâi „**nepricepuți**”. Lor le lipsește adevărata înțelegere și cunoașterea clară. Dacă ar fi avut minte, nu ar fi acum așa de triști, ci ar jubila de bucurie și ar mulțumi lui Dumnezeu pentru adevărata salvare a poporului Său.

Nepriceperea lor își avea rădăcinile în inerția inimii lor. Inima înceată a ucenicilor era nesimțitoare. Ei sperau că marele Profet, puternic în faptă și cuvânt, îi va face să savureze gloria și fericirea poporului ales. Ce au profețit profeții despre slava lui Mesia și a Împărăției Sale, le era plăcut și valoros, deoarece ei considerau adevărată vorbirea simbolică a descrierii minunatei Împărății viitoare. Însă profețiile despre suferințele și moartea lui Mesia le-au rămas străine și întunecate. Hristos nu a văzut altceva în suferințele Sale și în moartea Sa, decât numai împlinirea profeției. Ucenicii nepricepuți și înceți la inimă s-au lovit tocmai de ceea ce făcea pe Isus să fie Mesia. Drumul Lui

mergea prin suferințe la slavă. Suferința era pentru El puntea, trecerea din starea de umilire la starea de înălțare.

Cel înviat a pus celor doi ucenici o întrebare cardinală, după ce ei au fost îndrumați de El spre profețiile Vechiului Testament. Dacă Domnul voia să aibă un răspuns la întrebarea Sa, El trebuia mai întâi să le dea o învățătură temeinică. De aceea Domnul a început să le explice profețiile mesianice, care se referă la suferințele Sale și la slava care va urma după ele. Era o instruire temeinică. Isus nu S-a mulțumit să prezinte ucenicilor numai câteva locuri din Vechiul Testament, ci El a început cu Moise și le-a explicat toate locurile din profeți. Ucenicii au fost conduși de la revărsatul zorilor la lumina zilei, prin înțelegerea a ceea ce este Isus Hristos Însuși. Este un progres să recunoști în profețiile Scripturii aceasta, căci Dumnezeu la început a vorbit voalat despre suferințele și moartea lui Mesia, până când în cele din urmă El a vorbit clar despre ele. La început sunt numai aluzii ușoare, mai târziu însă sunt vestiri clare. Dacă Celui înviat Îi reușea să convingă pe ucenici, că întreg Vechiul Testament profețește despre suferințele și moartea și învierea lui Mesia, atunci totul era câștigat. Cel înviat voia să clădească fundamentele credinței pe temelia Vechiului Testament. Printr-o expunere temeinică El a arătat ucenicilor cum fiecare profeție în parte se împreună cu toate celelalte profeți pentru a constitui o clădire stabilă. O interpretare a Vechiului Testament, care în aceste scrieri nu găsește nici o profeție referitoare la Hristos și nici o profeție cu privire la suferințele Sale și la moartea Sa și la învierea Sa, aceasta nu își are nici un loc în Biserica lui Isus.

d) intrarea Celui înviat în casa de poposire din Emaus (Luca 24,28-31)

28. Și s-au apropiat de satul unde mergeau și El S-a făcut că merge mai departe.

29. Și ei L-au rugat stăruitor, spunând: „Rămâi cu noi, pentru că este spre seară și ziua s-a plecat.” Și a intrat ca să rămână împreună cu ei.

30. Și a fost că, pe când stătea la masă cu ei, luând pâinea, a binecuvântat și a frânt și le-a dat.

31. Și li s-au deschis ochii și L-au recunoscut; și El S-a făcut necunoscut dinaintea lor.

Nu se spune cât de mult a durat instrucția. Cei doi ucenici au ajuns în cele din urmă la ținta călătoriei lor. Însoțitorul lor de călătorie pare să nu fi ajuns încă la țintă. Domnul a creat impresia că vrea să meargă mai departe, pentru ca ei să devină conștienți, că El nu voia să-i părăsească și că ei nu puteau să se despartă de El.

Cei doi ucenici și-au dat bine seama ce a însemnat Necunoscutul pentru ei în aceste câteva ore. De aceea au insistat, ca să rămână la ei. Ei sunt timizi. Străinul nu a fost reținut din cauza lor, ci din cauza Lui. Însoțitorul trebuia să rămână acolo, pentru că sosise deja noaptea; căci un pelerin întrerupe călătoria sa și se odihnește, când se face seară și vine noaptea.

Domnul ascultă de rugămintea lor insistentă. El intră în casă. Domnul nu Se simte ca oaspete al celor doi, ci acționează în mijlocul lor ca Domn și Stăpân, ca Stăpân al casei. După ce ei s-au așezat la masă, Domnul a luat pâinea în mână Sa, a rostit o binecuvântare peste ea, a frânt-o și a împărțit-o. Isus nu a consumat niciodată mâncare și băutură fără să fi mulțumit Dătătorului tuturor darurilor bune și desăvârșite pentru ele. Și în alte ocazii Domnul a rostit binecuvântarea peste pâine, apoi a frânt-o și a împărțit-o (compară cu Matei 14,19; Marcu 6,41; Luca 9,16; Ioan 6,11). Cu această ocazie L-au recunoscut pe Acela care pe parcursul a câteva ore nu L-au recunoscut, cu toate că El a mers împreună cu ei și a vorbit cu ei⁴.

⁴ Comentatorii au întrebat de mai multe ori, dacă ucenicii au recunoscut pe Cel înviat prin binecuvântarea rostită sau prin actul de frângere a pâinii. Dacă ucenicii L-ar fi recunoscut pe Domnul prin rostirea binecuvântării, aceasta ar însemna că Isus S-a rugat la această masă după o anumită formulă. Desigur nu corespunde atitudinii libere a Domnului față de Tatăl Său ceresc, ca El să Se folosească de o astfel de formulă de rugăciune. Dar dacă glasul Necunoscutului a deschis ochii lăuntrici ai celor doi ucenici, ar fi ciudat, că ei nu L-au recunoscut pe Domnul în timpul discuției lor. Că lor „**li s-au deschis ochii**” la frângerea pâinii este tot la fel de greu de justificat. Ucenicii, așa se crede, au cunoscut felul deosebit în care Domnul frângea pâinea. Și această explicație este neîntemeiată. Necunoscutul a fost recunoscut nu când a frânt pâinea, ci abia după ce a împărțit-o. După ce Isus a binecuvântat, a frânt pâinea și a împărțit-o, ochii celor doi ucenici s-au deschis. Deoarece ucenici Domnului nu au putut prin propria putere sau pe o cale naturală, nu rămâne o altă posibilitate decât aceea, că **deschiderea ochilor lor** este urmarea unei acțiuni divine. Ei au recunoscut Necunoscutul, deoarece cu ochii lor s-a petrecut ceva, deoarece prin bunătatea lui Dumnezeu ochii lor au fost făcuți să vadă. Până în momentul acela ei au fost reținuți prin voia și lucrarea lui Dumnezeu ca să vadă. Chiar dacă nu se poate tăgădui că tot ce a avut

Cel înviat S-a revelat de fapt numai pentru ca apoi imediat să se ascundă, și nu ca să rămână la ucenici. Ucenicii din Emaus au trebuit să afle, că El le-a dăruit prezența Sa vizibilă și perceptibilă numai pentru un timp scurt, că El se va despărți în curând iarăși trupește de ei. De îndată ce ei L-au recunoscut, El a dispărut privirilor lor.

e) Mesajul adus apostolilor Domnului de către ucenicii plecați spre Emaus (Luca 24,32-35)

32. Și au zis unul către altul: „Nu ne ardea inima în noi când ne vorbea pe drum și când ne deschidea Scripturile?”

33. Și, ridicându-se chiar în ceasul acela, s-au întors la Ierusalim. Și i-au găsit adunați pe cei unsprezece și pe cei împreună cu ei, spunând:

34. „Domnul a înviat cu adevărat și S-a arătat lui Simon.”

35. Și ei au istorisit cele petrecute pe drum și cum li s-a făcut cunoscut la frângerea pâinii.

Cel înviat a dispărut. Cei doi ucenici erau iarăși singuri. Dacă vorbeau de faptul, că inima lor ardea deja pe drum, pe când El le deschidea Scripturile, aceasta nu înseamnă, că acest foc a fost iarăși stins. Focul era mult mai puternic, că i-a mânat la Ierusalim la ceilalți frați, pentru ca cu focul lor să aprindă mult mai puternic focul bucuriei fericite de Paști și să-l facă să ardă cu vâlvătaie. Cel înviat nu a dat nici o indicație celor doi ucenici, să ducă fraților lor vestea îmbucurătoare a învierii. Ei știau cum arăta în cercul fraților, atunci când au părăsit Ierusalimul. Dragostea frățească i-a constrâns să mulțumească Celui înviat, care le-a ajutat credinței lor, prin aceea că I-au slujit slujind fraților Săi și instruindu-i în credință.

Cei doi pelerini doreau plini de bucurie să spună cercului de unsprezece ucenici, că Cel învia li s-a arătat. Însă de îndată ce ei au intrat în încăperea în care erau adunați cei unsprezece, le-a răsunit în întâmpinare frumoasa mărturisire: „Domnul a înviat cu adevărat și S-a arătat lui Simon.” Arătarea, care s-a făcut lui Simon, a contribuit la ucenicii ceilalți, ca ei să creadă în învierea lui Isus.

Alături de acest salut înviorător și aducător de bucurie din partea celor unsprezece și a adunării strânse laolaltă se alătură relatarea evenimentelor trăite de cei doi pelerini. Și ei puteau vorbi plini de bucurie despre arătarea Celui înviat.

3. Arătarea Celui înviat în cercul ucenicilor din Ierusalim – Luca 24,36-43

Luca relatează: a) de o apariție deodată a Celui înviat (Luca 24,36-38); b) despre semnele palpabile ale învierii trupești a Domnului (Luca 24,39-43)

a) Apariția deodată a Celui înviat (Luca 24,36-38)

36. Și, pe când vorbeau ei acestea, Isus Însuși a stat în mijlocul lor și le-a spus:

37. „Pace vouă!” Dar ei, fiind înspăimântați și înfricoșați, credeau că văd un duh.

38. Și El le-a spus: „De ce sunteți tulburați? Și pentru ce se ridică astfel de gânduri în inima voastră?”

În timp ce cei doi pelerini din Emaus încă mai vorbeau, deodată a apărut Isus în mijlocul lor. Deodată **El sta acolo**. Ucenicii nu-L văd venind. **El sta în mijlocul lor**. Acest fel de a se arăta îi tulbură pe ucenici în așa fel, că ei cred că văd un duh⁵. Potrivit cu Marcu 16,14 Domnul a trebuit să-i

loc la masă a contribuit ca ucenicii să vadă, totuși Dumnezeu Însuși a trebuit să intervină, ca să le deschidă ochii. Lor trebuia să li se deschidă ochii duhului, ca să vadă pe Domnul în trupul transfigurat.

⁵ Prin completarea celor două relatări, și anume a lui Luca și a lui Ioan, se face referire la taina legată de intrarea lui Domnului. Ioan vrea să spună, că ușile au rămas încuiate și ele nu s-au deschis (compară cu Faptele Apostolilor 12,10; 16,16), și cu toate acestea Isus a venit la ucenici. Nu se dau detalii de felul cum Cel înviat a stat deodată în mijlocul ucenicilor Săi. Exemplul smerit al evangheliștilor, care nu au încercat să afle de la Domnul cum de a stat El în mijlocul lor, cu toate că ușile erau închise, ci tac, să ne impulsioneze să spunem deschis: Este și rămâne o taină! Apariția minunată a Domnului, în timp ce ușile erau încuiate, este reversul dispariției Sale minunate dinaintea ochilor ucenicilor din Emaus.

mustre din cauza necredinței lor și a împietririi inimii lor. Intercalarea relatării lui Marcu pare să fie în ordine aici. Cât de mult le-a lipsit celor unsprezece ucenici și celorlalți ucenici adevărata credință, aducătoare de bucurie, se poate deduce din faptul că la început ei au fost cuprinși de frică și groază, atunci când li s-a arătat Domnul. Apariția lui a avut loc așa fel deodată și așa de misterioasă și de minunată, că ei au ajuns la gândul, că văd un duh. Ucenicii credeau că văd o fantomă, care a luat înfățișarea Domnului.

Cel înviat avea misiunea să convingă pe ucenici, că El Însuși sta înaintea lor. El i-a întrebat: „**De ce sunteți tulburați? Și pentru ce se ridică astfel de gânduri în inima voastră?**” Isus a trebuit mai întâi să-i aducă pe ucenici din încurcătură înapoi la reculegere și să-și revină în fire. Prin cuvintele: „De ce sunteți tulburați?” ei sunt atenționați, să-și elibereze sufletele de groază. Însă atâta timp cât oamenii sunt speriați, ei rămân orbi chiar și la cea mai strălucitoare lumină. Pentru ca ucenicii Săi să ajungă la adevărata cunoștință, El îi determină să mediteze simplu și liniștit la toate.

b) Despre semnele palpabile ale învierii trupești a Domnului (Luca 24,39-43)

39. Priviți mâinile Mele și picioarele Mele, că sunt Eu Însumi; atingeți-Mă și vedeți, pentru că un duh n-are carne și oase, după cum Mă vedeți pe Mine că am.”

40. Și, spunând aceasta, le-a arătat mâinile și picioarele Sale.

41. Dar, în timp ce ei încă nu credeau de bucurie și se minunau, le-a spus: „Aveți ceva de mâncare aici?”

42. Și I-au dat o bucată de pește fript și dintr-un fagure de miere.

43. Și El a luat și a mâncat înaintea lor.

După ce Isus a adus la liniște pe ucenicii îngroziți și derutați, El le oferă mâinile Sale și picioarele Sale, ca să le vadă și să le pipăie, ca să-i convingă de prezența Sa personală. Cicatricele rănilor provocate de cuie în mâini și picioare, și potrivit relatării lui Ioan și rana din coastă, trebuiau să înlăture orice îndoială, că El este și nu altul.

În felul acesta Isus a convins pe ucenicii Săi de realitatea personalității Sale și a existenței Sale trupești.

Evanghelistul nu relatează, dacă ucenicii au pipăit realmente pe Domnul, se poate însă presupune că ei au ascultat de solicitarea Lui. Bucuria ucenicilor era așa de mare, că ei nu puteau crede cu adevărat. Inima omului este prea mică ca să primească imediat o bucurie mare, care întrece orice presupunere și orice așteptare. La început frica și gândurile de groază au împiedicat credința ucenicilor. Acum **bucuria** mare este un obstacol, că ei nu puteau să creadă. Ucenicii pot abia treptat să savureze fericirea.

Isus a întâmpinat prietenos slăbiciunea ucenicilor Săi. Ca să le arate mai clar, că El este în mijlocul lor în realitate palpabilă, îi întreabă dacă au ceva de mâncare. Domnul cere aceasta nu din pricina Sa, ci din pricina necredinței lor. I S-a oferit o bucată de pește prăjit. Cuvintele: „... și dintr-un fagure de miere”, pe care le conține manuscrisul Coine, lipsește în alte manuscrise. Alegoria, pe care părinții bisericii au scos-o din peștele prăjit și din fagurele de miere este de respins. Isus n-a dorit să ofere ocazia jocurilor alegorice, ci prin faptul că El a mâncat ucenicii trebuiau să se convingă că El era realmente palpabil în mijlocul lor.

Acum, deoarece Domnul a mâncat de la ei, toate îndoielile lor s-au spulberat. Ucenicii s-au bucurat, că au văzut pe Domnul. Acum ei L-au recunoscut cu adevărat, că El era în persoană palpabilă și realmente. Bucuria lor de Paști a ajuns să se reverse pe deplin.

Potrivit codului Sinaiticus, codului Alexandrinus și codului Vaticanus, Cel apărut în mijlocul ucenicilor a spus: „Pace vouă!”, în codul Cantabrigiensis lipsesc cuvintele: „Și El le-a zis: Pace vouă!” Deoarece acest salut de pace al Domnului este considerat o adăugare din Ioan 20,19.26, se recomandă în locul acesta la o renunțare la el.